

ЗНО з історії України: історичні персоналії

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства освіти і науки України
від 26.06 2018 р. № 696

ПРОГРАМА
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ результатів навчання з ІСТОРІЇ УКРАЇНИ,
здобутих на основі повної загальної середньої освіти

Пояснювальна записка

Метою зовнішнього незалежного оцінювання з історії України є виявлення рівня сформованості ключових та історичної компетентності випускників школи, визначення відповідності результатів їх навчально-пізнавальної діяльності Державному стандарту.

Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України розроблена з урахуванням основних складових історичної свідомості, мети, змісту та результатів навчально-пізнавальної діяльності, які закладені в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та чинній навчальній програмі з історії України для закладів загальної середньої освіти. Вона охоплює шкільний курс історії України від найдавніших часів до сьогодення.

Програма передбачає перевірку рівня сформованості в учнів насамперед історичної компетентності, до елементів якої належать:

хронологічна компетентність – уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причино-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства;

просторова компетентність – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

інформаційна компетентність – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

логічна компетентність – уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

аксеологічна компетентність – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

3 оригіналом
згідно

1

[Завантажити програму у форматі PDF.](#)

Програма ЗНО з історії України

Персоналії (196): яким треба вміти давати оцінку (142), яким треба вміти давати оцінку та візуально розпізнавати (54).

Види персоналій:

1. Діячі освіти, культури та науки.
2. Громадсько-політичні та військові діячі.

Маловідомі історичні постаті

Ісмаїл Гаспринський (1851-1914)

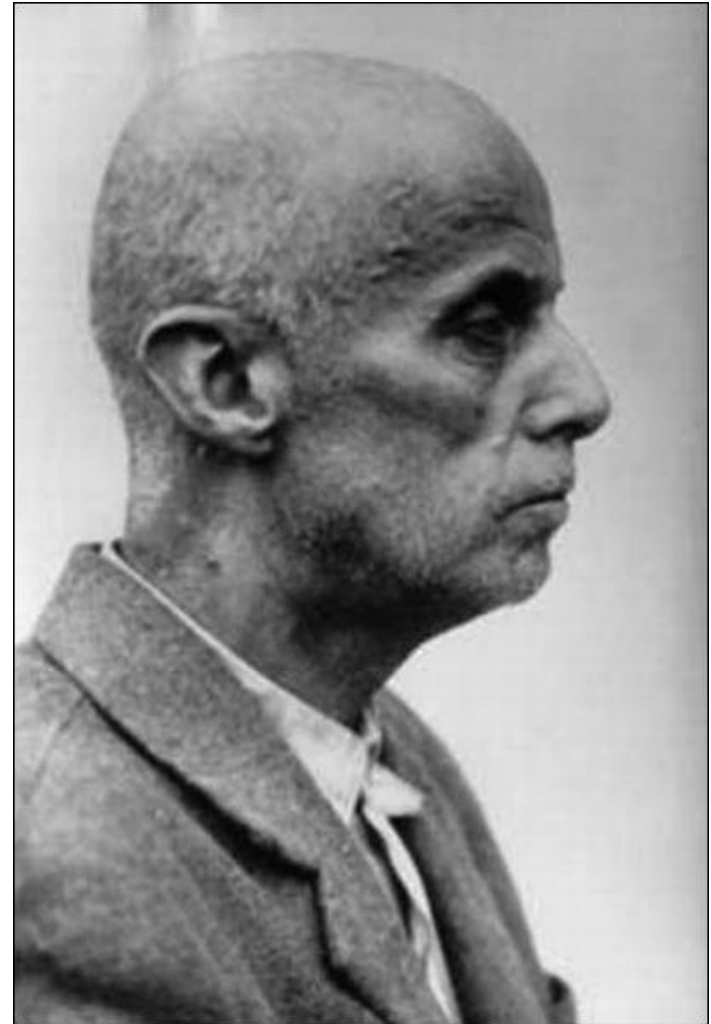
Кримськотатарський просвітитель, письменник, педагог, культурний та громадсько-політичний діяч. Видавав газету «Терджиман». Організатор джадидизму – просвітницького руху. Засновник «Союзу мусульман». Номінант Нобелівської премії миру.

Література: Ганкевич В. Ю., Шендрикова С. П. Исмаил Гаспринский и возникновение либерально-мусульманского политического движения. Симферополь, 2008.

Вільгейм Франц фон Габсбург-Лотрінген (Василь Вишиваний) (1895-1948)

Український військовий діяч, політик, дипломат, поет, полковник Легіону Українських Січових Стрільців.

Література: Осташко Т. С. Габсбург-Льотрінген Вільгельм фон: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та [Енциклопедія історії України](#) ін. Київ: Наукова думка, 2004. Т.2 : Г-Д. С.9

Петро Болбочан (1883-1919)

Український військовий діяч, полковник Армії УНР. Сформував 1-й Український Республіканський полк, який згодом увійшов до Окремого Запорізького загону (пізніше – Запорізький корпус). У квітні 1918 р. очолив Кримську операцію по звільненню Криму від більшовиків. Підтримав Директорію. Однак, згодом мав конфлікт з В. Винниченком та С. Петлюрою. Був звинувачений у спробі зробити головою Директорії Є. Петрушевича. Розстріляний 28 червня 1919 р.

Література: Громенко С. *Забута перемога. Кримська операція Петра Болбочана 1918 року*. Київ: К. І.С., 2018. 266 с.; Сідак В., Осташко Т., Вронська Т. *Полковник Петро Болбочан: трагедія українського державника: Наукове видання*. Київ: Темпора, 2004. 416 с.

Номан Челебіджіхан (1885-1918)

Кримськотатарський політичний та державний діяч. Навчався на юридичному та богословському факультетах Стамбульського університету. Організатор першого Курултаю, голова Кримської Народної Республіки. Після захоплення Криму більшовиками розстріляний у лютому 1918 р.

Література: Кандым Ю. Куреш мейданыны от басмаз... Не зарастет травой поле боя... (Монография о Номане Челибиджихане). Симферополь, 2002. 256 с.

Дмитро Вітовський (1887-1919)

Український політик, військовий і літератор, Державний секретар військових справ ЗУНР. Був членом Русько-Української радикальної партії. Учасник Січового руху. Один із організаторів Листопадового зриву. Ініціатор Акту злуки УНР та ЗУНР. Був членом української делегації на Паризькій мирній конференції. Повертаючись із Франції, загинув у авіакатастрофі.

Література: Литвин М. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Львів, 1998.

Георгій Нарбут (1886-1920)

Український художник-графік, ілюстратор, автор українських грошових знаків та марок, проекту гербу Української Держави, один із засновників і ректор Української академії мистецтв.

Ілюстрував казки Андерсена, байки Крилова, «Енеїду» І. Котляревського (встиг створити лише одну ілюстрацію), оформлював Малоросійський гербовник. З початком Української національної революції повернувся в Україну. Створив ескізи форми для армії УНР.

Література: Дмитрієнко М.Ф., Ясь О.В. Нарбут Георгій (Юрій) Іванович. *Енциклопедія історії України*: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. Київ: *Наук. Думка*, 2010. Т.7. Мі-О

Володимир-Сергій Залозецький-Сас (1884-1965)

Український політик, буковинський громадський діяч, дипломат, мистецтвознавець. Під час Першої світової війни воював у складі австрійської армії, потрапив у російський полон, зміг втекти, переховувався у Києві. Після Лютневої революції викладав у Київському університеті. У 1918 р. знову воював у складі австрійської армії під командуванням Василя Вишиваного. Повернувшись на Буковину, брав активну участь у політичному житті краю. Став одним із засновників Української Національної партії Буковини. З 1944 р. жив у Відні.

Василь Мудрий (1893-1966)

Український громадський і політичний дія, журналіст. У 1917-1918 рр. займався організацією шкільної справи у Наддніпрянській Україні. Після повернення до Львова у 1920 р. брав участь у створенні Львівського таємного українського університету. Член різноманітних громадських організацій, УНДО. Виступав за «нормалізацію» польсько-українських відносин. Після Другої світової війни емігрував до США.

Іван Багряний (1906-1963)

Український поет, прозаїк, публіцист, політичний діяч. Був членом літературних організацій «Плуг», «Майстерні революційного слова» (МАРС). Декілька раз був засуджений на контрреволюційну діяльність. Автор романів «Сад Гетсиманський» та «Тигролови». Член українського національного підпілля. Після Другої світової війни емігрував до ФРН.

Кирило Осьмак (1890-1960)

Український політичний діяч. Член Української Центральної Ради, Організації українських націоналістів, президент Української Головної Визвольної Ради. Працював у Генеральному секретаріаті земельних справ за часів Центральної Ради. У 1920-х роках був членом Всеукраїнської Академії. Наприкінці 1920-х – у 1930-х рр. тричі був заарештований та засуджений за «контрреволюційну діяльність». У березні 1940 р. повернувся до Києва. У роки Другої світової війни брав участь у діяльності українського національного підпілля, УПА. У 1944 р. був заарештований НКВС. Перебував в ув'язненні у Дрогобицькій в'язниці (1944-1947), а потім у Володимирському централі аж до смерті.

Олексій Берест (1921-1970)

Український радянський військовий, Герой України (2005). Разом з Михайлом Єгоровим та Мелітоном Кантарією 30 квітня 1945 р. встановив Прапор Перемоги на даху німецького Рейхстагу.

Ахмет-Хан Султан (1920-1971)

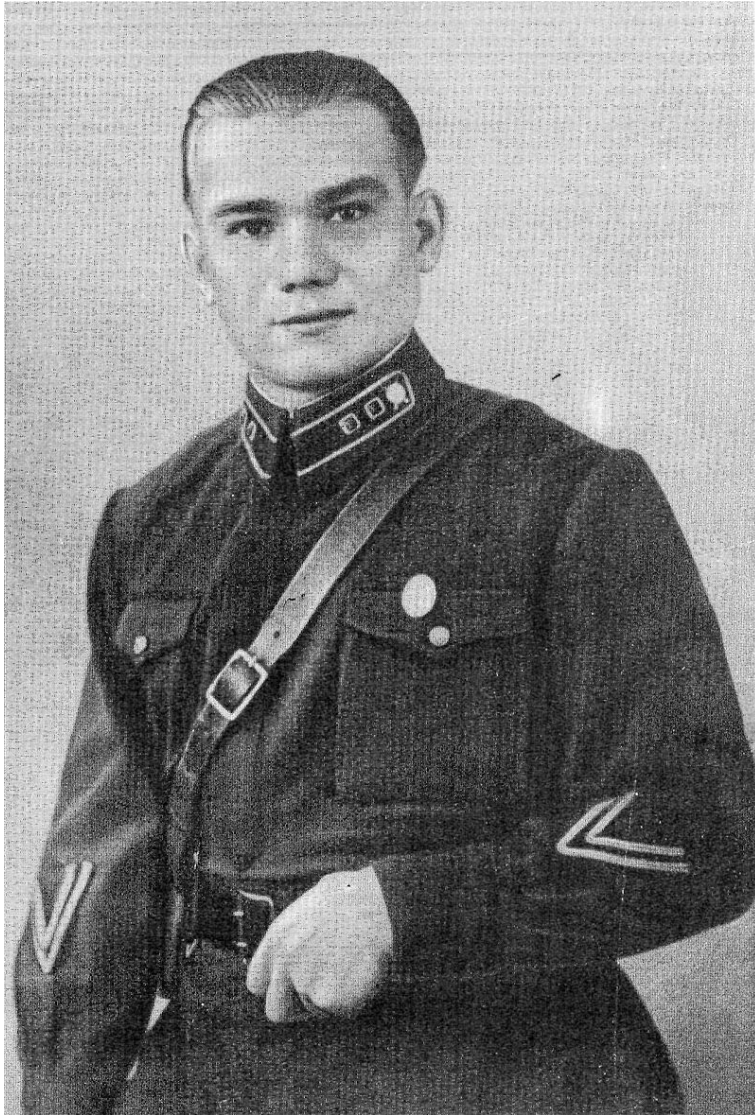
Радянський льотчик, учасник Другої світової війни. Двічі Герой Радянського Союзу.

Література: Быков М.Ю.

*Асы Великой Отечественной. Самые результаты
вные летчики 1941-1945 гг.*

Москва: Яуза, 2007

Василь Порик (1920-1944)

Український військовий, учасник французького Руху Опору у роки Другої світової війни. Герой Радянського Союзу. У липні 1941 р. під Уманю потрапив у німецький полон. Влітку 1942 р. відправлений до концтабору Бомон у Франції, де організував підпільну групу та встановив контакти із французькими партизанами. У березні 1944 р. зміг утекти з табору та приєднатися до партизан. Загинув у липні 1944 р. під час виконання бойового завдання.

Кузьма Дерев'янка (1904-1954)

Український радянський військовий діяч. Герой Радянського Союзу. Українець, який «поставив крапку у війні», від імені Радянського Верховного Головнокомандування підписав Акт про капітуляцію Японії у Другій світовій війні.

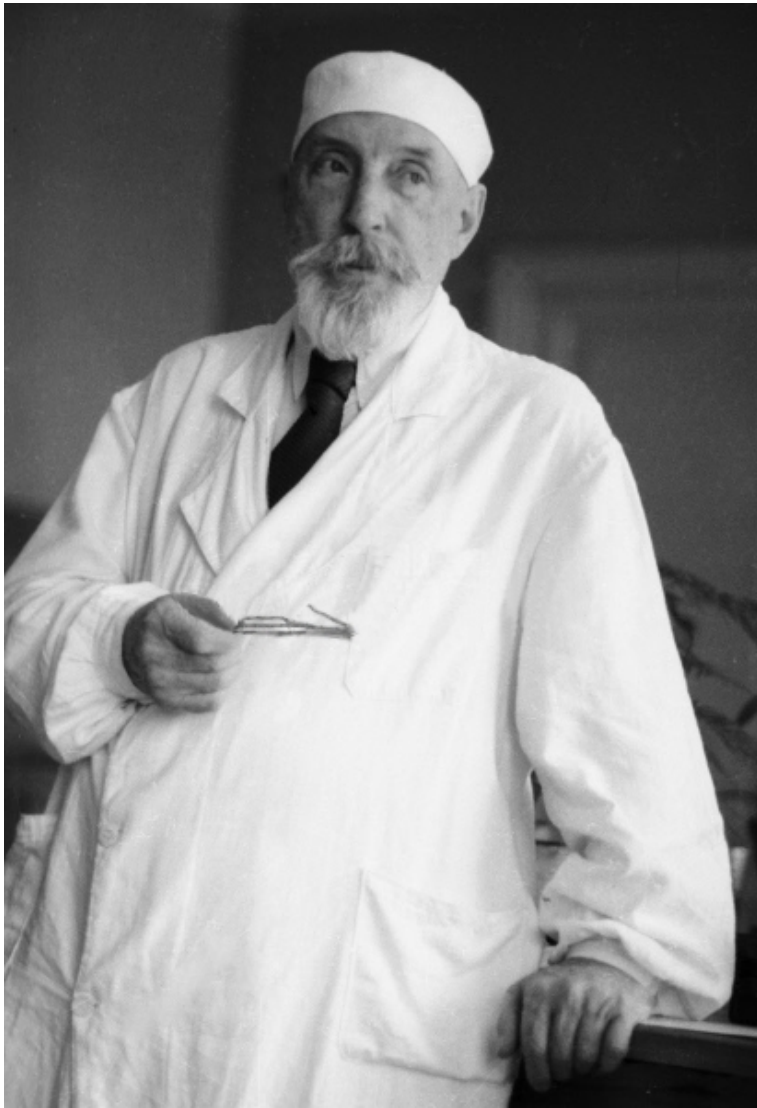
Література: Рибченко Л. Кузьма Дерев'янка. Українець, який поставив крапку у війні. Історична правда. 2015. 1 вересня

Сергій Лебедєв (1902-1974)

Учений у галузі електротехніки, розробник і конструктор першого в СРСР комп'ютера – МЕОМ. Академік АН УРСР.

Володимир Філатов (1875-1956)

Офтальмолог, хірург, винахідник, поет, художник, член АН УРСР та Академії медичних наук СРСР. Засновник та перший директор Інституту очних хвороб і тканинної терапії. Жив та працював у Одесі.

Василь Кук (1913-2007)

Український політичний та військовий діяч. Генерал-хорунжий, головнокомандувач УПА (після загибелі Р.Шухевича). З 1954 по 1960 р. перебував в ув'язненні. У 1960 р. визнав радянську владу і зрікся ОУН та УПА. Працював у Центральному державному історичному архіві та Інституті історії АН УРСР.

Валерій Марченко (1947-1984)

Український дисидент,
правозахисник, літературознавець,
перекладач. Двічі був засуджений за
«антирадянську діяльність».

Мустафа Джемілев (нар. 1943)

Політичний та громадський діяч кримськотатарського походження. Правозахисник, дисидент, політв'язень, народний депутат України. За свої політичні погляди протягом 1966-1982 рр. сім разів був засуджений. Член Ініціативної групи із захисту прав людини в СРСР. За часів незалежності 6 разів обирався депутатом Верховної Ради України. Колишній голова Меджлісу кримськотатарського народу. Прибічник ненасильницької боротьби кримськотатарського народу на батьківщину.

Олег Антонов (1906-1984)

Радянський літакобудівельник.
Академік АН УРСР та АН СРСР. З 1952
р. жив та працював в Україні.
Очолював конструкторське бюро по
проєктуванню літаків. «Батько»
транспортної авіації.

Любомир Гузар (1933-2017)

Український релігійний діяч, патріарх-предстоятель Української греко-католицької церкви (2001-2011). Один із засновників та активних учасників ініціативної групи «Перше грудня».

Відео з персоналіями